

EDINOST

Uredništvo in upravljalstvo: Test (3), ulica S. Francesca d'Assisi 20. Tel. leton 11.57. Dopolni naj se pošilja izključno uredništvu, oglaševalcem pa se ne vračajo. Rokopisi se ne vračajo. Neodkriti pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk: Tiskarna "Edinost", Podzemlje v Gostini, ulica Giosuè Carducci 27, 7. l. n. — Telef. 4. 572. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Pošta.

Lakota na Kitajskem

Doset milijonov stradalnih

V zadnjem času so javljala poročila iz Kitajske, da je tam zopet oživila krvava državljanska vojna, ki traja že nepregledno mnogo let. Čitač je občutno vseh dežel pa je ostalo precej ravnodušno napram tem vestem.

Večne kitajske zmede in groze so povzročile, da se svet ne zanaša več v taki meri za daljni vzhod. Deloma pa so jih tudi potisnili nekoliko v ozadje dogodki, ki so se vršili v zadnjem času v raznih državah in zahtevali zase vsjo pozornost. Toda, že prihajajo v svet vesti o novi kitajski pogibli: "nebeška država" grozi postati požarišče strašne, že stoletja sem nepogoltno ljudske nesreče. Nov, krut in mogočen gospodar se je pojavil na Kitajskem — lakota, neizogibna posledica leta in leta trajajočega klanja.

Izborni poznavalec Kitajske, Američan Heband, se je sedaj vrnil s svojega daljšega potovanja po Kitajskem v New-York in poročal severoamerikanskemu časopisu svoje doživljaje na polotoku Santungu, kjer vlada huda lakota. Uradno sta razglašeni dve tretjini polotoka, ki šteje 24 milijonov prebivalcev, kot lakotna pokrajina. Več kot trije milijoni ljudi se hranijo že z rastlinami, koreninami in drevesno skorjo, drugi štirje milijoni so nakazani popolnoma na dobrotelost.

So pa res naravnost idilične razmere, ki vladajo na Kitajskem. Generali, na čelu jim santunski guverner, Cangsunčang, iztiskavajo iz prebivalcev denar zase in za svoje armade. Če rabi Cangsunčang tri milijone, mu jih njegovi oprede takoj poskrbe, seveda preskrbe dvajset milijonov, zato si pa devet milijonov porazdeli med sabo. Ponerbe in tatvine so dosegle že gigantske oblike. Ukrade se vse, kar ni prav trdno zabit.

Pred meseci se je celo zgodilo, da je izginila cela armada, nekaj tisoč vojakov, iz vrst santunske vojske. Bila je na kratko rečeno "ukradena", to pomeni, da je bila prodana nasprotniku in nobeden v Santungu ni mogel dognati, kako in kam je mogla izginiti tako brez vsakega sledu. Splošno je znano, da zahtevajo poveljniki hrano, obleko in plačo za pet tisoč mož medtem ko poveljujejo samo petim stotinam.

Guverner Cangsunčang daje svojim najnižjim poveljnikom zelo slab vzgled. Stanuje v krasni palači in vzdržuje precejšen harem. Za vzdrževanje palače in harema mu je treba pet tisoč dolarjev na dan, s katerim denarjem bi se prav lahko vzdrževala brigada, broječa pet tisoč mož. Ni čuda, da so mnoge vasi, celi okraj popolnoma zapušteni.

Lakota je pa povzročila še druga strašna zla, med temi najhujše: trgovino s človeškimi mesom. Ta trgovina je sedaj v Santungu v popolnem razmahu. Od lakote umirajoče matere prodajajo za nekaj drobca svoje otroke kot sužnje. Posebno dekleta so zelo iskano blago in prekupčevalci si nabirajo v svoji brezvestnosti, kakršna se najde edino le na Kitajskem, bogastva. Na semjih v Cinanfu so razstavljeni osem do petnajstletna dekleta in so po pet do dvajset dolarjev "kos" na prodaj. Večkrat jih prodajo lastni starši, toda po večini izkoriščajo te razmere brezvestni prekupci.

Američan popisuje tudi grozovit pogled, ko se deli jed desetim tisočem brezposelnih in stradalnih ljudi. Vsako jutro se da temu, trideset tisoč oseb broječemu krdu izstradanih in do okostja posušenih bitij, skodelica gorke juhe iz koruzne moka. To je vsa hrana teh nesrečnih. Večkrat se potepajo po ulicah in iščejo s psi in z mačkami po smetiščih ostanki jedil in se z njimi zanje puljo.

Američan je obiskal tudi razne vojaške bolnišnice, v katerih so se zdravili bolni vojaki Cangsunčangove vojske, in je opazoval njihove razmere, ki se ne dajo popisati. Tu je vladala beda, nesnaga, umazanost, mrtes. Ker po manjkajo zdravniška pomoč in prav tako zdravila, umirajo bol-

niki v velikem številu, po večini za legarjem.

Američki in evropski strokovnjaki mednarodne pomožne komisije v Cinanfu so izjavili, da bi bilo potrebno osem milijonov dolarjev, da bi se prehranili štirje milijoni stradalnih ljudi štirje mesece. Pekinska vlada in santunski guverner sta objavila za 800.000 dolarjev obljubil. Mandžurske pokrajine so pa že poslale (in niso samo obljubile) za šest sto tisoč dolarjev koruze. Toda vse to ni v nobenem razmerju s sredstvi, potrebnimi, da bi se le nekoliko olajšala in ublažila najhujša beda šantunjskega prebivalstva.

Položaj v Santungu se slabša tudi radi tega, ker se je začela širiti lakota tudi na jugu v pokrajini Čili in na severu v Honanu. Dobro poučene osebnosti so izjavile Američanu Hebandu, da je število stradalnih prebivalcev že dvajset milijonov. Toda število raste neprestano in sodi se, da se poveča ta stradalna množica v prihodnjem letu na 50 milijonov ljudi, kar bo prekašalo rusko katastrofo leta 1921. Američki opazovalci se boji, da bo svet tu v najbližji bodočnosti pričal lakotne nesreče, kakršne doslej še ni bil nikdar doživel in kakršne še ne zaznamuje doslej vesoljna zgodovina.

Novo zasedanje senata

se bo pričelo prihodnji četrtek

RIM, 25. Včeraj se je povrnil v Rim predsednik visoke zbornice on. Tittoni. Davi je posetil načelnika vlade v ministrskem predsedništvu in se je z njim domenil, da se prične zasedanje senata v četrtek, 3. maja. Prva seja bo posvečena predvsem govorom v spomin umrlih senatorjev maršala Diaza, Cefalyja, Ponzia in Martinija. Visoka zbornica se bo bavila predvsem z državnim proračunom za poslovno leto 1928-29 in s 54 zakonskimi osnutki. Izmed proračunov pride kot prvi na vrsto proračun vojnega ministrstva. Zakonske osnutke, ki so predloženi senatu, je že vse do zadnjega odobrila poslanska zbornica. Med temi je tudi osnutek o reformi nacionalnega predstavnitva. Zasedanje senata bo zavzelo kakih 20-25 sej.

Zastopniki sindikalnih organizacij iz Poedizija

pri načelniku vlade

RIM, 25. Danes popoldne je prispela iz Bolcana v Rim do 15 članov broječa deputacija poedizijskega prebivalstva. Med odposlanci so uglednejši zastopniki raznih delodajalskih in delavskih organizacij v bolcanski pokrajini. Potovanje te deputacije, ki namerava stopiti v stike z osrednjimi korporativnimi organizacijami in izraziti načelniku vlade svojo vdanost, je v glavnem poučnega značaja. Danes popoldne je bila deputacija v palači Chigi v avdienci pri načelniku vlade. Odposlanec je on. Mussoliniju predstavil bolcanski prefekt Ricci, ki ga je načelnik vlade sprejel že davi v posebni avdienci. Imela sta daljši razgovor. Med odposlanci je tudi mnogo drugorodcev.

Za pogozdovanje Istre

določeni 900.000 lir

RIM, 25. Agencija "Corrispondenza" poroča, da pogozdovna dela v Istri naglo napredujejo. Pri pogozdovanju je zaposlenih 800 delavcev. Stroški bodo znašali okrog 900.000 lir. V tekoči sezoni se bo nasadilo 4.500.000 dreves. Na ta način se bodo obnovili mnogi nasadi, ki jih je uničila suša in ki so postali plen mnogih požarov. Pogozdila se bodo pa tudi nova ozemlja. Tekom prihodnje sezone bo nasajenih novih 5 milijonov dreves.

Delovanje osrednjega mednarodnega odbora

RIM, 25. V palači Littorio se sestane jutri pod vodstvom tajnika fašistske stranke on. Turatija osrednji mednarodni odbor, ki se bo bavil s poročili, ki so jih poslali pokrajinski odbori, in z vprašanjem nadaljnje določanja cen življenjskih potrebščinam.

Konsum tobaka

Najhujši kadilci so v tržaški pokrajini

RIM, 25. Kakor poroča agencija "Volta", je znašalo v poslednjem letu povprečno uživanje tobaka v državi po 773 gr na vsakega posameznega prebivalca, in sicer po 45 gr njuhane tobaka, 163 gr cigar, 204 gr navadnega tobaka in po 351 gr cigaret. Največ tobaka se je pokadilo v tržaški pokrajini, kjer ga je prišlo po 1615 gr na vsako osebo, najmanj pa v pokrajini Enni, kjer ga je prišlo na vsakega prebivalca po 39 gr. Po podatkih, ki jih je objavila agencija "Volta", zaostaja Italija glede kajenja za mnogimi drugimi državami, tako pride na Holandskem na vsakega prebivalca po 2,5 kg tobaka na leto, v Belgiji 2,3 kg, v Združenih državah 2,2 kg itd.

Prebivalstvo Italije

RIM, 25. Kakor doznavamo iz uradnih virov, je prebivalstvo Italije v dobi od poslednjega ljudskega štetja leta 1921. do konca 1927. naraslo za 2.777.221 prebivalcev, to je od 38.755.578 na 41.532.797. Od teh prebiva v državi 40.799.000 ljudi.

Rimski madžarski poslanik odpotoval v Tirano

RIM, 25. Madžarski poslanik pri Kirvinalu André de Hory, ki je obenem polnomočni poslanik madžarske vlade v Tirani, je danes odpotoval v Albanijo, kjer se bo mudil nekaj dni.

Statistika o avtomobilih

RIM, 25. Kakor poroča agencija "Radio Nazionale", bo v teh dneh objavljena statistika o avtomobilih v državi. V preteklem letu je znašalo število registriranih osebnih avtomobilov nad 17.000. V primeri s predpreteklim letom se je pomnožilo število zasebnih avtomobilov za približno 15.000.

Spremembe pri milanskem "Secolo"

MILAN, 25. Odvetnik Edgard Longoni je podal ostavko na mesto ravnatelja dnevnika "Secolo-Sera". Za njegovega naslednika je bil imenovan glavni urednik istega lista Pacio De Giovanni.

"Neznane iz Colegia"

TURIN, 25. Danes se je imela pričeti pred tukajšnjim sodiščem obravnava za ugotovitve civilnega stanja neznance iz Colegia. Tožbo je vložila družina Bruneri. Razprava je bila odgodena do 30. maja.

Prof. De Lolis umrl

CHIETI, 25. Danes ponoči je umrl tu profesor jezikov in novih latinskih književnosti na rimski univerzi Cezar De Lolis.

Nezgodovilstvo v Washingtonu

s francoskim predlogom za pogodbo proti vojni

PARIZ, 25. Listi poročajo, da je napravil francoski načrt pogodbe proti vojni, katero naj bi sklenile za enkrat vse velesile, v Ameriki slab vtis in da so z njim washingtonski politični in diplomatični krogi zelo nezadovoljni. V poročilu, ki ga je prinesel "Petit Parisien", je rečeno, da so v Washingtonu mero-dajni krogi prepričani, da Italija, Nemčija, Anglija in Japonska ne bodo sprejela francoskega, marveč ameriški načrt pogodbe. Posebno se po njihovem mnenju zavzemata za tega poslednjega Anglija in Nemčija. Kljub splošnemu odporu napram francoskemu predlogu pa so prepričani, da bo Francija končno opustila svoje stališče, da pogodba ne sme zadevati obveznosti, ki so jih poedine vlasti prevzela z še prej sklenjenimi pogodbami in da mora biti iz pogodbe izzeta vsaka obrambna vojna, če jo predvidevajo omenjene pogodbe.

General Nobile v Berlinu

BERLIN, 25. Sinoči je prispel iz Stolpa v Berlin general Humbert Nobile z nekaterimi člani polarne ekspedicije. Na postaji so ga pričakovali njegova soproga s hčerko, osebo italijanskega poslanstva v Berlinu in mnogo članov italijanske kolonije.

Potresna katastrofa na Grškem

Novi sunki na Peloponezu

Mesto Korint porušeno do tal

ATENE, 25. V Korintu so se čutili včeraj novi potresni sunki, ki pa niso povzročili skoro nikake nove škode. V Korint je prispel angleški torpedolovec "Stuart", druge vojne ladje se še pričakujejo. Močnejši je bil sunek, ki je zadel vas Lamijo. Tam se je sesulo kakih 20 hiš. Človeških žrtev ni bilo. V faler-skem zalivu so se pojavili silni vodni tokovi.

ATENE, 25. Poslednjo noč okrog 2.25 zjutraj se je zaznamoval v Korintu nov hud potresni sunek, ki mu je sledila silna nevihta. Deževalo je sicer neprestano že od sinoči, po potresnem sunku pa je dež zamenjala toča. Podrle so se poslednje stavbe, ki so stale še pokoncu. Med ljudstvom je zavladala poslednja noč ponovna panika.

Pred potresom se je čulo volto podzemsko gromenje. Čim se je pojavilo valovanje zemlje, so ljudje preplašeni zapustili soto-re in vsi vprek bežali po ulicah in cestah na bližnje griče. Daleč od mesta so se ustavljali in postajali v večjih grupah, vsi premočeni in prestrašeni.

Tudi v Atenah je bil čuti danes zjutraj močan potresni sunek. Škode ni bilo. V pirskeem zalivu se je na nekaterih krajih morsk gladina dvignila za celih 8 metrov. Domneva se, da je ta pojav v zvezi s potresom.

103 mrtvi in 700 ranjenih

pri potresu na Bolgarskem

SOFIJA, 25. Danes ob 10.30 so beležile potresne opazovalnice nov potresni sunek, ki je bil zelo močan v Burgasu, Harmanliju, Silvnu, Haskovem, Jambulu in Stari Zagori. V Harmanliju sta bili ranjeni dve osebi. Od drugod o človeških žrtvah ni poročil. Današnji potres tudi ni povzročil večje škode. Njegovo središče je bilo kakih 230 km jugovzhodno od Sofije.

Po uradnem poročilu znaša število človeških žrtev po poslednjih potresnih katastrofah na Bolgarskem 103, ranjenih pa je bilo okrog 700 ljudi. V celoti je bilo razdejanih nad 10.000 poslopj, v 10.500 hišah pa ni mogoče več prebivati. Okrog 200.000 oseb brez strehe. Materialna škoda se ceni na preko 2 in pol milijardi levov.

Pomot italijanskega Rdečega križa

za žrtve potresa na Bolgarskem

RIM, 25. Po navodilih načelnika vlade je italijanski Rdeči križ postavil bolgarskemu Rdečemu križu na razpolago vso svojo pomoč za bolgarsko prebivalstvo, prizadeto po poslednjem hudem potresu. Rdeči križ je takoj odposlal v prizadete kraje pešebnega častnika, da na licu mesta ugotovi obseg katastrofe, da poroča o možnosti za

DNEVNE VESTI

Preuredba zakonskih določb o zadružništvu

Svoj čas je bila ustanovljena s posebnim kr. ukazom posebna komisija, kateri je bila poverjena naloga, da pripravi načrt za preuredbo in izpopolnitev obstoječih zakonskih določb o zadružništvu, upoštevajoč važnost, ki jo je zadobilo zadružno gibanje v Italiji.

Komisija, ki je porazdelila svoje delo med razne odseke, je v glavnem že rešila svojo nalogo in bo te dni predložila svoje predloge finančnemu ministru.

Komisija je pred vsem skušala rešiti vprašanje, katera družstva se imajo smatrati za zadruge. Prišla je do zaključka, da se morajo prištevati med zadruge vsa ona društva, kojih število članov je spremenljivo in katerih namen je, nuditi članom pomoč pri izvrševanju njihovih poklicev in pri gospodinjstvu.

Komisija je nadalje predlagala, naj bi se zakonske določbe o najmanjšem številu članov razširile na vse zadružne organizacije, in sicer naj bi bilo za ustanovitev zadruge potrebnih vsaj deset članov. Glede onih zadrug, ki se lahko udeležujejo natečajev za javna dela, naj bi zakon določal, da smejo samo delavci biti njihovi člani. Ta določba pa naj bi ne zadevala tako imenovanih kmetijskih in mešanih zadrug. Kmetijske zadruge naj bi tvorili mali posestniki, poljarji (mezzadri) ali najemniki, ki obdelujejo zemljo ali izvršujejo kakšno poljedelsko industrijo. V proizvodne in delovne zadruge naj bi smeli biti vključeni delavci, ki se lahko zaposlijo v podjetjih družbe, in oni, ki se udeležujejo v tehničnem vodstvu in v upravljanju zadruge.

Komisija zagovarja nadalje stališče, da se morajo vodstvo zadružnega gibanja, njegovo tehnično izpopolnjevanje in nadzorovanje osredotočiti v Nacionalni ustanovi za zadružništvo (Ente Nazionale per la Cooperazione). Zato predlaga komisija, naj bi se tej ustanovi prepustila izključna in merilna pravica nadzorovanja vseh zadrug, brez izjeme. Ta ustanova bi tudi potrdjevala novoustanovljene zadruge. V to svrhu bi poslovala v Rimu posebna komisija.

Zakon naj bi določal, da se mora poslovanje sleherne zadruge pregledati vsaj vsaki dve leti enkrat. Nadzorovanje bi bilo podvrženo tudi kreditne in zavarovalne zadruge.

V svrhu olajšanja zadružnega kredita, naj bi se ustanovila nekakšna osrednja zadružna hranilnica, ki bi zbirala prihranke zadružnikov. Tako bi zadruge našle v svojem lastnem zaključnem gospodarskem sistemu zadostna denarna sredstva in bi se s tem rešile odvisnosti od velikih denarnih zavodov. To bi moglo svedo samo koristiti nadaljnemu razvoju zadružnega gibanja.

Predlogi komisije se nanašajo tudi na posebna vprašanja, ki se tičejo stavbinih zadrug, davnih olajšav itd.

BLAGOSLOVITEV NOVIH ZVONOV NA KONTOVELU

S Kontovela nam pišejo:

Kot je »Edinost« že sporočila, se bo vršila prihodnjo nedeljo 29. t. m. na Kontovelu blagoslovitev naših novih zvonov. Naj mi bo dovoljeno, da tem povodom opišem s par besedami obred in pomen blagoslovljanja zvonov.

Kako se blagoslovijo zvonovi? Zvonove blagoslovijo škof, zaradi njih imenitnega pomena, ker predstavljajo apostole, oznanjevalce evangelija. Ta blagoslovitev se imenuje tudi krst zvonov, ker se za vsakemu zvonu med molitvijo in pevanjem psalmov, umivanjem z blagoslovljeno vodo in z maziljenjem, ime. En zvon dobi gotovo ime farnega patrona, tukaj sv. Hiljeronima.

Zakaj se umivajo z blagoslovljeno vodo? To pomeni, da morajo čisti in vredno oznanjevati božjo žest in vernike vzpodbujati na molitve in na soudeležbo pri božji službi. Zvonovi se tudi mazilijo sedemkrat s sv. oljem in štirikrat s svetlo krizmo znotraj in zunaj (enako se tudi zvonji in zvonjaki, ki prihajajo vernikom na molitvah in po službi božji. Po maziljenju zvonov sledi pokajenje s dišavami, katero se vrši med molitvijo in pevanjem prvih med psalmov. To naj pomeni: kamor prodre glas zvonov, naj sledi že milost božja in blagoslov.

Konča se blagoslovljenje z evan-gelijem.

Blagoslovljenje bo izvršil pre-vršeni škof dr. Alojzij Fagar dne 29. aprila 1928. popoldne ob 16. uri.

Gotovo prihitijo na to slovesnost tudi verniki iz sosednih vasi in iz mesta.

KONCERT V BAZILIKI SV. JUSTA

Jutri, v petek, 27. aprila t. l., ob 20.30 bo priredil v baziliki sv. Justa prof. Goffredo Giarda, docent na liceju »Benedetto Marcello« v Benetkah, koncert na orgle.

Sporod obsega naslednje točke: 1) G. S. Bach, Preludij in fuga v c-molu; D. Zipoli, »Pastorale«; G. Frescobaldi, Toccata in fuga v a-molu. 2) G. Giarda, »Ave Maria«; Allegretto di concerto; M. E. Bossi, »Božič«; sinfonična studija. 3) E. Grieg, »Berceuse«; A. Guilmant, »Sala« v c-molu; G. Debussy, »La Cathédrale engloutie«; T. Dubois, »Veliki zbor«. 4) S. Rink, »Andante cantabile«; C. Frank, »Pezzo eroico«.

Vstopnina 3 lire, s sedečem 5 lir.

ŽITNI TRG

Tendence ameriških žitnih trgov ni enotna. Severna Amerika zaznava stalne, južna čvrste cene. Izvozna kupčija ne dovoljuje razne popuste. Srednjeevropski trg dočeta žetve evropskega kontinenta in slab odjem moka povzroča rezerviranost konsuma, ki se omejuje na skrajno potrebne nakupe, kar zopet vpliva, da cene ne kažejo velikih premikanj. Pri nas je radi prejšnjih velikih nakupov nezadostno in omejeno. Na mlačno razpoloženje konsuma vplivajo dalje tudi stalni in redni dohodi pšenice v italijanske luke. Predvideva se, da cene ne bodo moge napredovati, ako ne nastopi kako poslabšanje stanja žitnih kultur. Pšenica je bila v tekočem tednu za eno liro cenejša. Koruza je mlačna in v nazadovanju. Prenehala je na italijanskih trgih ono tako značilno nakupovanje iz prejšnjih mesecev. Izgleda, da se bližajo času, ko bodo potrebne korekture današnjih visokih cen. Nad vse značilno je dejstvo, da je Rumunija znižala svoje ponudbe cif za junij na sh 178. Na podlagi te ponudbe bi stala rumunska koruza za junij L. 93-94 franko vagon Trst. Plata, ki dospe v imenovanem mesecu na naš trg, je pa še vedno 4 lire cenejša. Tendence v lapiški koruzi je sicer stalna, toda zaenkrat ni predvidevati kakšnega močnega dvigovanja tečajev radi popolnega kritja konsuma. Tendence v rižu je mlačna in nazadovana. Cen v znesku treh lir pri stotu. Krušna moka ne nudi nikakih novosti. Uveljavlja se na bazi L. 183-185 franko mlin.

Delovanje tržne policije

V tednu od 16. do 22. aprila je izvršila tukajšnja občinska tržna policija sledeče operacije: preiskala je 1110 obratov in je stalno nadzorovala trge ter razna prodajališča izven njih, zaplenila je 181 živil, ker niso več bila za konsum, izvršila 950 pokesenj mleka, vzela je 211 vzorcev za analizo, napravila 6 ovadb radi prestopkov proti obrtnemu zdravstvenemu redu, 4 ovadbe radi kršitev uradnih cen in predpisov, ki veljavajo, da morajo imeti trgovci na vsakem blagu, ki je na prodaj, napise z označbo cene, 145 ovadb na kr. preturo radi prestopkov proti zdravstvenim zakonom, 3 ovadbe radi kršitev občinskega zdravstvenega reda in naložila je eno globo.

KAZIPOT PO ITALIJI

Pišajo nam: Pripravlja se splošni kazipot po Italiji, ki bo nosil naslov »La Guida d'Italia«. Vseboval bo pregled čez kmetijske, industrijske, trgovinske in finančne udeleževanje prebivalstva Italije in izdajateljji vabijo vse obrtnike, trgovce in profesoriste, naj pošljejo svoje podatke, ki se v kazipotu brezplačno objavijo.

Vsak posameznik ima pravico, da se uvrsti dvakrat brezplačno, in sicer enkrat v abecednem seznamu, a drugič v seznamu po kategorijah. Brezplačno se tudi oзначи na zahtevo družbeni kapital in brzojavni naslov. Izdajateljji vabijo torej vse, da prispevajo k sestavi tega važnega dela s tem, da pošljejo svoje podatke. Kazipot bo sestavljen v poglavitnih modernih jezikih in bo kot tak olajševal trgovski promet v notranjosti in z inozemstvom.

Podatki naj se pošiljajo na naslov: Società Anonima Editori, Milano, Corso Italia 3, ali Rim, via Venezia 18, ali Sanremo, Corso Umberto 2, 4. A.

Rejstra, smrti in poroke v Trstu
Rojeni: 7;
mrtvi: 11;
poroke: nobena.

Iz tržaškega življenja

Nekada pri dnu

V kamolomu Derin pri sv. Ivanu se je včeraj popoldne ponesrečil 24-letni kamnosek Angel Persič, stanujoč na Vrdeh - Timignano št. 1544. Ko je delal na dnu kamnoloma, je neki delavec, ki je kopal na rebrni nad njim, vrgele po neprevidnosti nanj velik kamen, ki ga je zadel tako močno v levo stran prs, da mu je poškodoval

prvi koš. Nenečnemu mladenčku je moral priti na pomoč zdravnik rešilne postaje, ki ga je dal prepeljati v mestno bolnišnico, kjer je bil sprejet v kirurški oddelku. Ker ima najhujš zlomljeno kako rebro, se bo s strokom moral zdraviti najmanj kake 3 tedne.

Na kokiščah so se spravili

V zadnjih dneh posvečajo zlikovci posebno pozornost kurnikom in skoro ne mine dan, ne da bi pogledali v kakega in ga sveda izpraznili. Predpreteklo noč so izpraznili kar tri; iz kurnika krčmarja Justa Vatovec, stanujočega v ulici Giulia št. 104, so odnesli 13 kokišč, vrednih kakih 260 lir; nekemu Pavlu Sedmak in Mariji Fonda so ukradli iz kurnika 10 kokišč, vrednih kakih 140 lir; dve kokišči in dve lepi goski so pa ugrabili iz kurnika nekoga Ivana Culot, stanujočega pri sv. Ivanu.

O stvari so bili v vseh treh slučajih obveščeni orožniki, ki sedaj pridno iščejo ponočne kokišje lovce.

Tržaško sodišče

Žepar v kehl

Včeraj je stal pred sodniki četrte sekcije, pod predsedstvom cav. odv. Šbisa, 34-letni Ivan Francovich, obtožen žepne tatvine na škodo nekoga Ivana Bisotto.

Bisotto je namreč dne 14. aprila t. l. bil na pomolu Bersaglieri in - tako pripoveduje na obravnavi - opazoval Cosulichov parnik »Stella d'Italia«, ki je imel ravno odpluti, ko je opazil, da mu neka mlada gospa daje razna znamenja. Tisoč misli je Bisotto šinilo v glavo; meneč, da se mu morda nudi kakšna ljubavna prigoda, je naposled pomislil na pomežikanje dami. Uvidel pa je, da se je motil v svoji domnevi, kajti gospa je bila hotel

samo opozoriti, naj pazi na žep. V tistem trenutku je namreč začutil, da ga neka roka »zboža« po žepu, kjer je imel shranjeno listino.

Polotil je roko, nato, da je vrnal slikovca pri delu in šel prav razločno, kako se je pritožil polglasno tovarišu: »Ne morem, ker mi nagaja komolec«. Naposled je Bisotto umaknil roko in kmalu začutil, kako mu listnica počasi leze iz žepa. Sveda ne sama...

Bisotto je počakal še malo in se potem naglo obrnil. Blizu njega je stal obtoženec in buljil v odhajajoči parnik - ob njegovih nogah pa je ležala Bisottova listnica. Sveda je Bisotto pitka takoj prijel in ga kljub njegovim trditvam, da je nedolžen, predal agentom javne varnosti, ki so vršili službo na pomolu.

Na obravnavi trdi Francovich, da je nedolžen. Nahajal se je slučajno v neposredni bližini Bisotta in videl listnico na tleh v trenutku, ko jo je Bisotto pobral. Toda na pomolu je bilo zelo mnogo ljudi in je prav lahko mogoče, da mu jo je skušal izmakniti kdo drugi.

Na obravnavi nastopila dve priči, ki sta videli Francovicha, ko je brskal po žepu Bisotta. Še jasneje pa govori kot obtožnica priča Francovichovega kazenskega spritevalca, v katero je opisanih že šestnajst obsoj, od teh pretežno število radi tatvine.

To pričevalo je služilo kot podlaga zaključkom državnega pravdnika, cav. Magliettina, ki je zahteval strogo obsodbo žeparja.

Brnil je odvetnik Turolo uradno.

Francovich je bil obsojen na 9 mesecev ječe, od katerih šestino bo moral presedeti v samotni celici. Kazen je zato tako stroga, ker je bil zločin izvršen v dobi, ko je Francovich bil pod posebnim policijskim nadzorstvom.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Seznami davka, ki se plačuje gospodarskemu svetu

Dne 30. t. m. bodo razstavljene na goriškem občinskem uradu glavni seznami davka, ki se plačuje gospodarskemu svetu, za leto 1928 in dodatni seznami I. vrste za leto 1928 kot tudi za leto 1925, 1926 in 1927. Prizadeti si jih lahko ogledajo. Morebitne pritožbe proti obdavčenju se lahko vlagajo do 10. maja t. l. in sicer na pokrajinski gospodarski svet v Gorici, ulica 24. maja št. 1, I.

Nov oltar v kapucinski cerkvi

Pred dnevi je blagoslovil prevzvišeni goriški knez nadškof mons. Sedej nov oltar v kapucinski cerkvi, kateri je posvečen lurski Materi Božji. Kapelo je okrasil s slikami umetnik Marijo Sgobaro iz Vidma.

Nekoliko popravka

V včerajšnji »Goriški Straži« poročali neki dopisnik iz Šempas o nepremišljenem dejanju fanta Ušaja, ki se je splazil s praznimi revolverjem v hišo Katicice Bensa, grozeč ji - v šali, da jo ustrelje, če poroči koga drugega mesto njega. Dopisnik ali kdorkoli je že, popravlja poročilo »nekaterih listov« (»Piccolo«) in po njem »Edinost«, češ da so poročevalci slednjih z nekoliko preveč bujno domišljijo opisali tragi-komični dogodek. K temu nimamo ničesar drugega pripomniti, kot to, da je »Edinost« o zadevi pisala že dne 20. aprila t. l., dočim je »Piccolo« prinesel to vest isti dan kot »Straža«, to je v svoji včerajšnji številki. Torej ni mogoče, da bi bila »Edinost« pisala po »Piccolu«.

Mussolini za spomenik na Krnu

Potom videnskega prefekta kom. Caval

Kmetovalci, ne zamudite redkih prilik, katere se vam nudijo ter prav gotovo vsakemu živinorejcu koristijo ob svojem času. Zelo hvaljevali moramo biti g. predavatelju, kateri nas je učil in nam razkladal slike. — Vrtojbenški.

CERKNO Smrtna kosa

Pretekli teden smo pokopali Morhija Sedeja.

Malo takih mož je več med nami. Bil je pošten, skromen in viden z vsakomer; zlasti pa ga je odlikovala globoka vernost. Bil je sicer navaden krojač, a s pridnostjo si je v marsičem pridobil precejšnje znanja. Če si potreboval podatkov iz cerkijanske preteklosti, so te poslal k njemu, če: »Mojor ti bo znal povedati!«

Dasi 76 let star in bolan, je še vedno rad čital. Bil je vedno vnet za prosvetno delo, že tedaj, ko si je prosveta pot šele utirala v Cerkljansko dolino. Bil je tudi cerkveni pevec, in pesem ga je tudi spremljala na zadnji poti. Pokoj njegovi duši!

SELA NA KRASU

Po dolgem molčanju naj se zopet enkrat oglasimo v naši »Edinosti« iz naše vasi. Razna vprašanja so, o katerih bi bilo treba obširno pisati, toda omejitve se hočemo le na nekatera najvažnejša. Kriza v ljudjedeljski industriji ima svoje posledice tudi pri nas. Med onimi številnimi delavci, ki so bili zaposleni v ljudjedeljski bližnjega Tržača, jih dela sedaj redno le še ena tretjina, med tem ko živijo ostali še meseca v upanju, da se bo položaj zboljšal in da pridejo tudi oni zopet do zaslužka kot domačini iz bližnje tržiške okolice.

Letošnja pomlad ni kmetu nič kaj posebno prijazna. Deževno vreme je ovrnilo do sedaj redno delo na polju, a na drugi strani so dnevi še vedno premrzli, da bi se moglo žito bujneje razviti. Radi tega je pšenica nekoliko zastala v svoji rasti, toda upamo, da bodo bližajoči se lepši dnevi vse to popravili.

Na dnevnem redu je pri nas sedaj predvsem vprašanje, kam se priključiti naša občina povodom sedanjega preurejanja občin. Kot smo zvedeli, ima baje goriska prefektura namen predlagati priključitev Sel k Opatjemu selu. Moramo pa povedati, da bi taka rešitev nikakor ne odgovarjala našim željam in tudi ne potrebam. Mislimo namreč, da bi bilo najbolje, da bi ostalo kot do sedaj, t. j. da bi Sela, Vojševica, Temnica, Kostanjevica in Brestovica tvorile eno upravno enoto. Že do sedaj se je izkazala ta skupina občin za najprimernejšo v vsakem oziru in zato prosimo kr. prefekturo, da bi pri tem tudi ostalo.

S tem vprašanjem je na drugi strani tesno spojeno tudi vprašanje naše pošte. S tem, da je naša pošta v Komunu, ne moremo biti zadovoljni, kajti nerednosti v dostavljanju poštnih pošiljatev, ki so posledica prevelike oddaljenosti naše pošte, so na veliko škodo občanarjev. Večkrat se zgodi, da potrebuje pismo iz Trsta v Sela kar pet dni, in to predvsem radi velikih in nepotrebnih ovinkov, ki jih mora delati na svoji poti; škoda pa ni le za občanarje same, temveč trpi iz istega vzroka tudi uprava sama, čemer prida najhujše dejstvo, da je prav radi take uredbe prišla nekemu tukajšnjemu mladeniču nepozno pozivnica na nabor in je po tem moral obinska uprava posredovati in pojasnjevati stvar pri pristojnih oblastih.

Vsem tem neprilikom bi se napravil konec na zelo enostaven način, in sicer s tem, da bi se obnovil poštni urad v Kostanjevici, kot je bil pred vojno in je deloval ne splošno zadovoljstvo vseh bližnjih občin, ker je imel udobno zvezo z Gorico (oziroma Rubijami) za dovažanje pošte in ker so si mogle občine radi bližine redno pošiljati vsaka po svojo pošto. Ker vozi sedaj korijera, bi bile zveze še popolnejše in bi mogla pošta še mnogo redneje poslovati nego pred vojno.

Poštno upravo nujno prosimo, da bi vzela ta naš položaj najresneje v pretes ter skušala ugoditi našim željam in popraviti sedanje za nas in za vse sosedne občine neprimerne poštne uredbe.

Iz tržiške pokrajine

BORŠT Slova

Ker se ne morem od vsakega posebej posloviti, zato Vas tem potom pozdravljam prav iskreno, dragi mi znanici in prijatelji. Dolgo vrsto let sem živela med Vami, bili ste mi vselej naklonjeni, zato mi je ločitev težka. Vsem onim, ki so mi na katerikoli način kaj dobrega storili, naj ljubi Bog tisočro poplača. Ohranite me v prijaznem spominu, kakor tudi jaz ne bom nikdar pozabila Vas, predragi, dobri, mili mi Borštani.

Še eno željo imam, še eno vročo prošnjo do Vas: skrbite za grob rajnega gospoda župnika, molite zanj in zame!

Božji blagoslov naj Vas vselej spremlja! Prišrčni žbogni!
Ivana Hanuš.

Znanost in umetnost

Nova Pictoris

Pred pol letom smo se na tem mestu bavili s takozvanimi »starimi zvezdami« in danes se povrnemo na ta pojav, ne morda, da bi hoteli čitatelju še enkrat obrazložiti, kar smo tedaj napisali, temveč radi tega, ker se je pri eni taki zvezdi zgodilo nekaj, česar človek okoli do danes ni še videlo. Razcepila se je namreč nova zvezda v dve popolnoma ločeni zvezdi. Po poročilih, ki so jih prinesli nekateri listi v zadnjih časih, se je celo vsak tak del razdelil v dva dela, tako da se je prvotna zvezda v pravem pomenu besede razkrojila. Toda za te zadnje vesti manjka še vsako potrdilo.

Ta prečudna zvezda se je prvič prikazala, ali če hočemo biti natančnejši, je bila prvič odkrita pred dobrim letom, in sicer na enem delu nebesnega svoda, ki je za naše kraje skoraj vse leto nviden. Odkril jo je astronom Watson v južni Afriki.

Je to ena izmed onih zvezd, ki nenadoma zažarijo na nebu, dosežejo v kratkem času nenavaden sijaj in potem zopet ugasnejo. Ker jih navadno zapazijo, ko postane njihov sijaj dovolj jak, dočim so se prej odtegnile vsakemu opazovanju, imenujejo jih »nove zvezde«. Taka nova zvezda je tudi zvezda, o kateri govorim. Ker se je prikazala v ozvedju Pictoris (slikarja), nosi ime »Nova Pictoris«.

Pred kratkim je ta zvezda, čije sijaj je bil prej zelo slab, močno zažarela. Ta svetlost pa je, kakor pri vseh novih zvezdah, kmalu popustila. Toda pri »Novi Pictoris« so dognali dosedaj še nikdar ugotovljen pojav: mesto ene zvezde sta bili sedaj dve zvezdi.

Pred našimi očmi se je torej odigrala ena tistih velikih katastrof, ki na njih sloni zgodovina vesolstva. Odigrala se je pred našimi očmi, toda v kakšni razdalji. Nova Pictoris je od nas oddaljena več nego 100 svetlobnih let. Svetloba potrebuje od nje do nas preko sto let. Kar so torej te dni zaznali astronomi v južni Afriki s svojimi daljnogledi, se je odigralo, ko njih sploh na svetu ni bilo. Vest o ogromni katastrofi na Novi Pictoris je prišla do nas z najhitrejšim prometnim sredstvom, s svetlobo, a je vendarle za pot do nas potrebovala več nego eno stoletje. Pot je pač ogromna, saj preleti svetloba kar 300.000 km na sekundo.

Za časa največjega sijaja pa je bil tudi obseg zvezde ogromen. Njen polmer je meril tedaj 25 krat toliko kakor razdalja med Solncem in Zemljo, ki znaša 150 milijonov kilometrov.

Zvezdi, ki sta nastali iz prvotne zvezde, se razhajata s hitrostjo

300 kilometrov na sekundo. Kaj je proti temu hitrost avtomobilov in letal, ki napravijo tako pot šele v eni uri? Tako ogromne hitrosti poznamo samo pri nebesnih telesih, saj leti tudi Zemlja s hitrostjo 30 kilometrov na sekundo okoli Solнца.

Pojav, ki nam ga je prikazala Nova Pictoris, bi bil na prvi pogled močan dokaz za teorijo o postanku novih zvezd, katero je izdelal posebno lani umrlj švedski učenjak Svante Arrhenius. Po njegovem mnenju nastane namreč nova zvezda po udaru iz ugasle ali skoro ugasle zvezde ob drugo ravno tako zvezdo ali tudi morda ob katerikoli druga telesa. Pri tem udaru bi se zvezda silno ugrela in tako bi se razlagali pojavi novih zvezd. V slučaju Nove Pictoris bi bilo torej po Arrheniusovi teoriji prišlo do udara dveh zvezd, po udaru pa bi se zvezdi zopet razšli. Dasi je ta teorija zelo enostavna in mikavna, ni povsem verjetna; kajti po takem udaru bi se morala zvezda veliko bolj segreti, kakor je razvidno iz proučevanja izžarjene svetlobe in zvezda bi morala dajati časa ohraniti svoj sijaj.

Radi tega se nekateri drugi učenjaki rajši priključujejo mnenju, da se je zvezda res s časom ohladila kakor naša Zemlja, in da je polagoma zadobila bolj ali manj debelo skorjo in da se je morda tudi pokrila z zračno plastjo. Ta skorja in to ozračje pa pokrivača še vedno žareče jedro, od katerega na more več svetlobe skozi obdajajočo plast v vesolstvo. Ako bi se pa taki zvezdi približala druga, bi privlekla isto sledilo predvsem tekoče snovi, v tem slučaju ognjeno žareče jedro, predirilo bi zunanjjo skorjo; iz notranjosti bi s silo izbruhnila ognjena masa na dan. Tvorila bi se tudi okoli zvezde obsežna žareča atmosfera.

V to pa ni potrebno, da pride do neposrednega udara obeh zvezd. Zadostuje, da se zvezdi bližata druga drugi, pri čemer pa je medsebojna oddaljenost še vedno lahko ogromna. Po tem »udaru« od daleč, kakor bi ga lahko nazvali, nadaljujeta zvezdi svojo pot, morda nekoliko spremenjeno ravno radi »udara« in njun razstoj se zopet veča.

Izključena pa ni tudi tretja možnost, da sta iz ene same prvotne zvezde nastali dve novi. Tako je slavni francoski matematik, astronom in filozof H. Poincaré proučil spremembo oblike pri vrteči se in obenem ohlajajoči se plinasti krogli. Iz krogle nastane najprej elipsoid, kakršne je na pr. tudi Zemlja, elipsoid se pretvori v hrustkasto telo, ki nato zavzame obliko peščene ure. Vrat iste bi se čimdalje zožilo in končno pretrgal. Iz prvotne krogle sta nastali dve telesi.

Katera izmed nebesnih teorij bo novemu pojavu najbolj ujemala, se ne da še določiti. Počakati moramo izid proučevanja zbranih materiala.
L. Š.

Zajčja smrt

Po Alfredu Brustu - D. B.

Nikdar mu ni nihče prepovedal: ne ubijaj živali! In vendar je bil star deset let in je živel v sredini Evrope ter že obiskoval višjo šolo. Peto božjo zapoved: ne ubijaj! — so mu razložili tako, da se ne sme ubijati človeka. Walterjev oče pa je bil strasten lovec. In največje veselje Walterjevo je bilo hoditi z njim na lov, lažiti po gozdu in poiju, čeprav mu je vsakič neka »nervozna« utrujenost grenila to lazenje ob počitnicah. Tudi streljanje se mu je zdelo vsakič najzanimivejša stvar na svetu, posebno strel iz bližine; zlasti pa od takrat, ko je nekoč oče tik za njim ustrelil in povzročil tako, da je deček od strahu padel na tla — to se pravi, sedel je kot je bil z nahrbtnikom in torbo vred naravnost v travo!

Po večini pa se je na lov zelo zabaval. Nadse ga je veselilo, če so se šibe razletele med čredo jerebice, vesel je bil tudi, ako je nato dosti ptičev padlo v travo.

Pa tudi drugi ljudje, ki jih je poznal, so se vsi veselili lova. Celo kmetje, ki so lovce le ogledovali, so se lepši strelcov veselili. Tako se je zgodilo, da se je v dečku rodilo neko posebno nagnjenje do lova. Kako ne! Izvrsten lovec je navadno slovel kot junak! Vendar pa je bil Walter tudi vnet čitatelj knjig, ki so pisale o zaščiti živali. Toda iz njih se je naučil le, da se živali ne sme trpinčiti. Niti on in niti njegov oče pa nista trpinčila živali.

Nekoč — bilo je v jeseni — so se napravili na velik lov, ki se je imel vršiti daleč okrog. Walter je vozil za lovci voz, pred katerega je bil uprežen konj — ki je pobiral za lovci plen. V bližini neke lepe dišeče krompirjeve njive, na katere drugem koncu so delali kmetje, je zopet nakladal divjačino, ki so jo lovci nastreljali. Pobral je tam ležečega ustreljenega zajca, ga prijel za zadnje noge ter ga hotel vreti na voz. Tedaj pa se je žival premaknila in skušala zbežati. »Ubičaj ga!« je zavpil oče in stekel dalje za lovci in psi, ki so bili v najlepšem delu.

Toda zajec je bil močan in se ni pustil kar tako. Začel je otepati z nogami, se hotel izmuzniti iz dečkovih rok. Tolkel in suval je z zadnjimi nogami tako energično, da ga je Walter komaj držal v rokah. Obenem pa je skozi gobček zacvilil na tak način, da Walter še nikdar ni kaj takega slišal. Močno ga je držal za nogo. Nato je za hip pomislil, kaj naj stori. Ali bi ga pustil, da bi ubežal? Ne, tega ne more. Kako bi se norčevali lovci, kako bi zaničljivo zmajali z glavami! Kaj takega ne bi prenesel.

Delavci na polju so se počasi približevali. Walter je videl, da, če ostane tako, kot je, bo napravil smešno figuro. Tedaj pa je opazil v bližini velik kamen, ki je štrlel iz zemlje. Tja je vlek el zajca, se hitro odločil, ga dvignil čez glavo in udaril z zajčjo lobanjo z vsimi svojimi močmi ob kamen. Zamoletel in trd je bil uda reč!

»Ai-je! Ai-je!« je zacvilil zajec. Po telesu je spreletelo dečka, ko je zaslišal ta človeški glas. Pot mu je stopil na čelo. Vse telo se mu je zašibilo. Kmetje, ki so ga vedno bolj in bolj obkrožali, so pričeli opazovati prizor, ki se je izvršil pred njimi. Zajec pa je napol vse svoje moči in se hotel iztrgati iz dečkovih rok. Walter pa je vnovič udaril.

»Ai-je! Ai-je! Ai-je!« je zajecel še močnejše zajec.

Kmetje so se smejali. Walter pa je utrujen spustil roke. In tedaj ga je zabolelo radi trdnega dela, radi škodoželjnosti smejočih se kmetov, radi lažnih doživetij, ki jo je moral vršiti. In ko ni našel nobene druge poti, ga je prevzela njegova mladeniška jeza in jel je udarjati s tako silo, da se je kar sam čutil svoji moči.

»Ai-je! Ai-je!« je stokal zajec, najprej glasneje, potem vedno tiše. Nato je utihnil. Kmetje so odšli — z začudenjem. Walter pa je zavlekel divjačino na voz. Ko pa je tam na zajcu še enkrat — malo pred odhodom, zavalelo življenje, je deček v neznanem strahu s svojo zadnjo močjo oplazil okrvavljeno glavo živali ob železni obroč kota pri vozu. In tedaj je zajec izdihnil svoje življenje z bolest

kaj on najraje dela? Ribari. Lovi maces, ga natika na trnek, meče trnek v vodo in lovi ribe. Najbolj pa ga je veselilo, če je ujel in pogledal iz vode kako riba.

In tako je nekoga večera, ko so se vsi spali, pokleknil poleg svoje postelje in izmolil otročjo molitvico. Pa se je zaobljubil, da ne bo nikdar več ribaril, nikdar več ribe lovil! Nikdar ne bo več iskal črvičkov, nikdar več jih natikal in nikdar več rib lovil. Večje žrtve, kot je bila ta, ni mogel doprinesiti. Največje delo svojih počitnic je moral opustiti. Ko se je spomnil na to, se mu je zdelo, da je zgubil najlepše od svojega življenja.

Tisto noč pa je prišel k njemu v sanjah zajec, v rumeni obleki in z rumeno kapico na glavi je prišel. Prišel je kisto sam in čez čevotce polje je priskakal. Med čevotkami pa se je ustavil, nasmel se je ljubečo ter se prijazno poklonil. Nato je dvignil svojo malo in voljno tačko ter jo podal nežno dečku, ki jo je željno pograbil in s solzami v očeh vroče poljubil.

Nikdar v življenju ni bilo jutro zanj tako lepo kot ono, ki je tej lepi noči sledilo.

Sahalin

Kakor znano, so Japonci dne 15. maja 1925. na podlagi pekingškega dogovora spet predali ruskim sovjetskemu območju severni del otoka Sahalina, ki so ga bili zasedli kmalu po boljševiški revoluciji v Rusiji. Rusi so takoj uvedli svojo upravo in obenem — ker so uvideli prirodno bogatstvo otoka — so pričeli pospeševati naseljevanje v to dosedaj jako zanemarjeno in malo obljubeno deželo. Naseljenjem, predvsem poljedelcem, so se nudili razmeroma ugodni življenjski pogoji; našli so mnogo neizčrpane in rodovitne zemlje, v kateri dobro uspeva žito, zlasti rž in ječmen, pa tudi za krompir in peslo so tla jako ugodna. Toda glavno bogatstvo za poljedelca so ogromni travniki, ki omogočajo razvoj živinoreje. Zato se je kolonizacija, ki jo sovjetska vlada čvrsto podpira, lepo obnesla in danes so vsi ruski naseljenci na otoku več, ali manj imoviti kmetje, ki poleg primernih gospodarskih poslopij premorejo povprečno od 30 do 40 glav goveje živine in približno enako število konjev. V zimskem času se bavijo naseljenci z lovom, predvsem lovijo polarna verve in ta lov je radi dragocene kožuhovine jako dobičkonosno. V zadnjih dveh letih je Sahalin dobavil več dragocenege krzna, nego ga je dobavil ves ruski Daljni Vzhod. Ker leže naselbine večinoma ob rekah in jezerih, se naseljenci bavijo tudi z ribolovom. V poletnem času je ribolov tako bogat, da ribe tudi lahko prodajajo. Ob severozapadni obali, na južnem delu polotoka, ki nosi ime sovjetskega mornariškega poročnika Schmidta, leži zemljišče, ki je bogato na petrolejskih vrelcih, ki jih izkorišča neka japonska družba. Tam se je v zadnjem času začelo dvigati novo mesto, ki je dobilo svoje ime po reki Oha, ki teče odot. Tudi na južno-zapadni obali, kjer so za časa carizma bivali izgnanci in kaznjenci, raste nova naselbina, ki bo s časom postala mesto. Tam so namreč odkrili bogata ležišča premoga. V splošnem je Sahalin bogat na črnem diamantu in na petroleju. Ameriški inženirji ga v tem oziru primerjajo z doneško kotlino in okolico Groznega v severnem Kavkazu. Neprecenljivo bogatstvo predstavljajo tudi ogromni gozdovi, ki pokrivajo večji del otoka in ki so še skoro nedotaknjeni. Življenje na Sahalinu je sedaj osredotočeno v mestu Aleksandrovske, ki ima izvrstno pristanišče in v čigar okolici se nahajajo bogati petrolejski vrelci, ki jih izkoriščajo Japonci.

Težkoče pri prekooceanskih poletih

Stirje srditi zunanji sovražniki preže na prekooceanske letalce: nasprotni veter, megla, mraz in noč.

Na Atlantskem oceanu skoraj redno od zapada prihajajo veter podaljšuje pri letu od vzhoda proti zapadu, t. j. iz Evrope proti Ameriki, grozljivo trajanje poleta. Vetrovi s hitrostjo petdesetih do šestdesetih kilometrov na uro so navadni in pogosti pojavi. Oni zamorejo hitrost poleta tako zmanjšati, da gre bečnik in koncu, še preden je doseglo letalo rešilno lukno. Prisilno pristajanje na odprtem oceanu pomenja za kopna letala gotov, za vodna letala pa verjeten pogin. Konec dolgega poleta nemškega letala »Bremen« pri Labradoru kaže jasno velikost te nevarnosti. Če bi bil nasprotni veter le za malenkost večji, pa bi se bilo to drzno podjetje popolnoma ponesrečilo in nenastal ocean bi bil zopet zahteval troje novih žrtv.

Drugi sovražnik letalca je megla. Ta pokriva skoraj večji del leta vose severnoameriške obale, a se pojavi manj ali bolj pogosto ob vsakem letnem času tudi na oceanu. Pri daljših poletih skozi meglo, ko letalec ne more rabiti svojega vida, doletujejo visinske lego letala le posebni aparati. Če odgovorijo ti aparati, se lahko zgodi, da se letalec radi megle spusti z letalom prenizko in pade v morje.

Mraz je prav tako zavraten. Pri vlažnem zraku se nabere po-

znanjnih delih letala zračna viskioz. Ta zamrzne, ker vlada v višini nizka temperatura in obda letalo s ledenim oklepom. Poveča se se ledeno breme pritiska letalo z jednako silo navzdol k morju, kjer mora pristati, kar pomenja seveda gotov pogin.

In moči letanja ponoči brez zvezd in svetlobe spada k najhujšim naporom, ki se zahtevajo od letalca. Letalo drži tudi pri nočnih poletih kakor pri poletih skozi

Razne zanimivosti

Stari grobovi v ohranjenih mrljici

V gornjem Egiptu.

Pred kratkim so se odkrili pri Girku v gornjem Egiptu stari grobovi z dobro ohranjenimi mrljici. Čeprav je znala starost mrljic štiri do pet tisoč let, so se bili ti izvrstno ohranili. Mehkejši deli, tako meso kakor čreva, so se bili radi vročega suhega puščavnega ozračja posušili. Radi tega se je dala želodčna in črevesna vsebina preiskati, tako da smo sedaj popolnoma poučeni, kaj so uživali ljudje, ki so živeli pred Abrahamom ali najkasneje v njegovi dobi, in katere živila so bila pri njih v navadi.

Tako so se dobila v želodcu nekoga otroka koščice zaužite miši. Po izjavah misijonarjev veljajo pri nekaterih zamorskih plemenih miši še dandanes kot posebna slaščica prav tako kakor drugod mladitvi. Pri odraslih so se dobile ribje kosti, od rastlinskih živil pa ostanki zemeljskih mandeljev in nekakega nepoznanega prosa. Kot zelenjava se je dobila neka vrsta kumar.

Pri tem se spominjamo na to, da so se pred kakimi pet in dvajsetimi leti odkrili v gornjeegiptovski puščavi starokrščanski grobovi puščavnikov s prav tako dobro ohranjenimi, posušenimi mrljici. Sicer se pa dogaja nekaj podobnega tudi v Palestini in Siciliji. Tam so namreč prinesli trupla umrlih odličnih in premožnih oseb v skalnate hodnike tamonjskega kapucinskega samostana, kjer se v najkrajšem času, ne da bi strohnela, posuše in se tako ohranijo.

V Halleinu.

Globoko notri v gori Dürrenbergu pri Halleinu so dobili l. 1573. truplo rudarja hallstattske dobe (700 do 400 let pred Kr. rojstvom). Rov se je bil posul, rudarja je precej stisnilo, toda radi velike količine soli se je dobro ohranil. Takratna kronika piše o tem rudarju, da je bil »rumen in trd ko polenovka«. Nekaj časa je bil ta rudar izpostavljen v bližini cerkve, nato pa pokopan.

Leta 1616. se je prav tako in na istem mestu dobil drug tak človek, ki je imel še lase na glavi in obleko na telesu. Tudi tega so ga razkazovali kot posebnost vsem onim, ki so obiskali rudnik, dokler ga niso posejeli pokopali. Neden ne drugi se ni znanstveno preiskal, kar je zelo škoda, kajti taka preiskava bi ugotovila zanimive podatke o različnih razmerah te že davno minule dobe.

Mamuti

Izmed starejših živali naj omenimo na tem mestu mamute v sibirskem ledu, ki so se v tej naravni ledenici ohranili prav dobro, čeprav so živeli pred kakimi desetimi tisočletji. Njihovo meso je videti še užitno in volkovi in psi ga prav hlastno jrejo. Celotno tam naseljeni Tunguzi uživajo baje tako meso od časa do časa.

Pri neki leta 1901. najdeni mladi živali, ki je merila tri metre v dolžino in dva metra v širino, so se dali doleteti ostanki na jeziku in želodcu prav dobro. Bili so ostanki neke matrine dušice (timiana), ripec zlate, gorskega maha in drugih trav. Ker so imele vse rastline že semena, je morala žival poginiti v jeseni. Našla se je bila in je padla nato v ledeniško razpoko; pri padcu si je žival polomila medenice in nekaj reber in je poginila radi notranje krvavitve. Strjena kri se je dobila med prepono in želodcem, in sicer v veliki množini in tako dobro ohranjena, da se je dognala velika podobnost s krvjo indijskega slona.

Stare zasnabe v skalah

Cudovita igra slučaja: prav Hotentot (urojenec Južne Afrike), ki je ostal na najnižji razvojni stopnji človeštva, ki nima sploh nobene kulture, prav ta zaničevani Hotentot je postal v Južni Africi najzanesljivejši kmet, o čigar izročilih se ne drzne nobena še tako kritična veda dvomiti. Hotentot, ki se razširja od prodirajočih tuji kurkuri, ki je dandanes že sam nekaka posebnost, je redil neoporečne zapise iz davnih dob, ko se je zgodovina Južne Afrike izgubljala v temnih, nejasnih meglah.

Steinhardt poroča o dobljenih risbah, s katerimi so Hotentotje označali svoje jame. Iz teh risb so odkrili učenjaki, da je sedaj mrtva puščava Namib, ob obali na jugozapadni strani, nekoč preživljala cele črede živali in velike množice ljudstva brez vsakega truda. Iz tisočih in tisočih risb na skalah izvem, da se je podnebje izpremenilo, da je odgnalo vse življenje in lahko zamoremo celo ugotoviti, po katerih po-

mešlo letalec le s pomočjo aparata v ravnotočju. Trajno opazovanje aparata in trajno oskrbovanje letalnega krmla skozi dolge ure tvori najhujšo nalogo za pilota.

Končno pa tke še resne in velike nevarnosti v letalu samem. Najodpove en sam izmed toliko spletenih delcev pri motorju, pri dovajanju benzina, pa je letalo prisiljeno pristati in posledice si lahko mislimo.

teh je potoval Hotentot za bežo divjačino v boljše kraje.

Kdaj je izprememba podnebja izpremenila to rajsko deželo v prepečen, mrtvo puščavo, ne vemo. Mnogi učenjaki trdijo, da se jugozapadna pokrajina ni bila po koncu terciarne dobe ne po obliki ne po podnebnju v ničemer izpremenila. Sodijo, da so hotentotske zasnabe, t. j. risbe v skalnatih jamah stare najmanj pet tisoč let. Dobri slikarji so morali biti med onimi plemeni, umetniki, ki so znali in umeli z nezadostnimi sredstvi — nekaj apna, rdečila in oglja — narisati divjačino na begu, na paši z neprekočljivim pogledom za značilno postavbo in položaj v malo brtah na skalnate stene. Večkrat se dobe tudi podobne, ki so bile površno s ostrim kamnom vdlane v skalo. So to nekatere neokretne praske po zidu, a vendar spozna vsakdo iz teh prask narisano žival.

Francisco Goya y Lucientes

Dne 16. aprila pred sto leti je umrl v prostovoljnem prognanstvu v Bordeaux-u Francisco Goya, največji slikarski veleum Španije po Velasquez-u, v dva in sedemdeset letu. Rodil se je 30. marca 1746. v Fuentu de Todoru v Aragoniji kot kmečki sin. Bil je zelo nestalen. Po daljši dobi, prežiti po zločinskih beznicah s popivanjem in pretepi, je moral zapustiti Madrid, kjer se je izobraževal v slikarstvu. L. 1771. je dobil v Rimu za sliko »Hanibal gleda z Alp v Italijo«, ki se je po pozneje izgubila, drugo negrado od pariske akademije. A tudi iz Rima je moral radi svojega neugnanega značaja in razuzdane naravi. Leta 1775. se je poročil s sestro svojega učitelja Baycuja, in je kot uslužbenec v neki tovarni preproge delal načrte za nove preproge. Nato je slikal cerkve. L. 1787. je postal predsednik akademije. Ko je Karl IV. zasedel prestol, je slikal Goya njega in njegovo cigansko grdo ženo Marijo Lujzo. Postal je dvorni slikar s stalno plačo. V vsakem delu je bil Goya drugačen, mnogostranost njegovega ustvarjanja je tičala v njegovem dolgem, nebrezstanu novih umetniških izrazov iskajočem življenju. Ukvarjal se je z adnaja leta poleg slikarstva tudi s kamnotiskom in je umrl kot fantastični graf. Nobeden si ni mislil, da bo njegov vpliv na slikarstvo devetnajstega stoletja tako velik.

Kolonizacija v Rusiji

Radi brezposelnosti med poljskimi delavci in takozvanega urbanizma, to je izseljevanja podeželskega prebivalstva v industrijska središča, je ruska sovjetska vlada v zadnjem času obrnila veliko pozornost vprašanju kolonizacije zapuščenih ali malo naseljenih krajev, ki jih v Rusiji ne manjka. Nedavno je svet narodnih komisarjev odobril kolonizacijski načrt za leto 1928. Na podlagi tega načrta se računa, da se bo tokom tega leta izselilo v ruske ruske zemlje okoli 250.000 ljudi. Kakih 50.000 se bo izselilo na ruski Daljni Vzhod, kjer bodo prevzeli 40.000 ha državnih razstav. V Sibirijo se bo izselilo kakih 80.000 ljudi, v Uralsko oblast kakih 40.000, v Povolžje 30.000, v severni Kavkaz pa 5000. Za to kolonizacijo je vlada izdala podporo v znesku 1.940.000 rubljev in je nakazala 2.440.000 rubljev posojil. Dalje je vlada odredila, da se v krajih, kamor pojdejo izseljenci, odvzame bogatim kmetom del zemlje, ter ukrenila vse potrebno, da tamošnji kmetje ne bodo mogli prodajati zemlje naseljenecem. — Kdor pozna agrarno stanje v Rusiji, temu ne bo težko razumeti, da bodo navedeni ukrepi sovjetske vlade vzbudili veliko nevoljo med kmeti-domaćini, kar bo gotovo slabo vplivalo na produkcijo teh krajev.

Radio v službi policije

Pred par dnevi je vzmeknila praško javnost vest, da so štiri gojenke meščanske šole v Žitkovu zbežale z doma, ker so se ubale kazni radi slabih šolskih spric. Vse policijske oblasti so bile obveščene o begu in naprošene, da poiskujejo za mladimi begunkami. Policiji je pomagal nenavaden detektiv — radio. V ardu, dne 18. t. m. je neka kmetica iz Osvatla pri Pragi srečala štiri deklice, ki so pohajkovanje brez cilja v bližini vasi. K